

PRÁVO EVROPSKÉ UNIE

Jednotný vnitřní trh

Harmonizace práva

Volný pohyb zboží

NVS 2022

Právo EU jako integrační nástroj

- **2 metody úpravy:**

- samostatná unijní úprava (primární, nařízení) – paralelně s vnitrostát. právem
- určování obsahu vnitrostátní úpravy (směrnice)
- zajímají nás směrnice?

Společný trh

Jednotný vnitřní trh

Sbližování práva v EU

pramen: SFEU

Společný trh

- Založen na 4 základních svobodách:
- **volný pohyb zboží, osob, služeb, kapitálu**
budován v 50. a 60. letech, funguje až do 1993, kdy se mění na jednotný vnitřní trh
 - **Původně** zcela převažující, prakticky **jediný smysl** evropské hospodářské integrace (EHS)
 - prosazeno s h o r a (ekonomické zájmy velkých hospodářských subjektů) – nutnost velkého trhu k zajištění odbytu stále rostoucího množství produktů
 - prospěšné i pro spotřebitele (obyvatelstvo)
 - společné politiky: tradiční – zeměd-dopr-obch

Období stagnace 70.-80. léta

- sílil tlak na
 - zrušení dosavadních překážek volného pohybu,
 - odbourání všech hraničních kontrol uvnitř Společenství a
 - odstranění zbývajících důvodů, které vedly k fragmentaci trhu
- 1985: „Bílá kniha pro dokončení vnitřního trhu.“
- odstranit přetrvávající překážky – 3 typy:
 - tzv. **materiální překážky** - odstranění kontrol zboží i osob na vnitřních hranicích,
 - **technické překážky**, týkající se rozdílných národních předpisů upravujících, jak technické parametry výrobků, tak existující procedury k ověřování technických parametrů zboží,
 - **fiskální překážky**, v rámci nichž bylo primárním cílem Společenství odstranit rozdíly v daňově-právních předpisech.

Společný trh x jednotný vnitřní trh

- **přechod** od společného trhu k jednotnému vnitřnímu trhu (vyšší stupeň): cca 1993
- **právní nástroje:** *Bílá kniha* - Jednotný evropský akt 1986, Maastrichtská smlouva
- q1 a q2 rozšíření 4 základních **svobod**
- Maastricht: zavedení **nových společných politik**, perspektiva jednotné měny

Pojem jednotného vnitřního trhu - 1

- **První složka:**
- **4 základní svobody** – volný pohyb
 - zboží,
 - osob,
 - služeb,
 - kapitálu

Pojem jednotného vnitřního trhu - 2

- Druhá složka:
- **společné politiky**
 - **základní (původní - již ve společném trhu)** – zemědělská, dopravní, společná obchodní, sociální, (soutěžní)
 - **novější (Maastricht – až v jednotném vnitřním trhu)** –
 - vízová, azylová a přistěhovalecká,
 - hospodářská a měnová,
 - fiskální (daně)
 - ochrana spotřebitele,
 - hospodářská a sociální soudržnost,
 - ochrana životního prostředí,
 - rozvojová spolupráce aj.

Definice vnitřního trhu

- Článek 26 SFEU
- 1. Unie přijímá opatření určená k vytvoření nebo zajištění fungování vnitřního trhu v souladu s příslušnými ustanoveními Smluv.
- **2. Vnitřní trh zahrnuje**
 - **prostor bez vnitřních hranic,**
 - **v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu**
 - **v souladu s ustanoveními Smluv.**

Co je zboží ?

- Definice pojmu zboží jen v judikatuře SDEU - a to v rozsudku *Komise vs. Itálie 7/68*: „*produkt ocenitelný v penězích, který je způsobilý být předmětem obchodní transakce.*“
- Následná bohatá judikatura: zboží znamená také např.
 - zemědělské výrobky,
 - umělecké předměty (včetně mincí se sběratelskou hodnotou),
 - předměty duševního vlastnictví,
 - zboží dovezené a určené k osobní spotřebě jednotlivce (léky či výrobky běžné spotřeby),
 - odpady ať už recyklovatelné či nerecyklovatelné
 - energie.
 - Není zbožím *res extra commercium*, tedy např. zbraně, lidské orgány, drogy

Volný pohyb zboží (uvnitř Unie)

- Co je „**volný**“ pohyb zboží (obchod) - překážky obchodu k odstranění:
 - **fiskální**
 - **zákaz cel** a jiných dávek, **daňové** diskriminace
odstraněno bez výjimek
 - **jiné (administrativní)**
 - **zákaz množstevních omezení**, zákazů a jiných omezení dovozu a vývozu
odstraněno z větší části – možné výjimky
 - **další**
 - např. státní monopoly obchodní povahy
zákaz omezování dovozu

Administrativní překážky. Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 1**

- Čl. 34: *Množstevní omezení dovozu, jakož i veškerá **opatření s rovnocenným účinkem**, jsou mezi členskými státy zakázána.*
- Samo množstevní omezení (kvóty a zákazy) jasné.
- ***Chybí definice opatření s rovnocenným účinkem*** (vymezení) = specifikováno v judikatuře SDEU – stovky rozsudků
- - *původce opatření: stát (nikoli soukromý subjekt) – různé formy*

Administrativní překážky. Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 1a**

- **Dassonville (8/74):** jakékoli opatření *státu*, které znamená
 - přímé nebo nepřímé
 - skutečné nebo potencionálníomezení pohybu zboží

Směrnice Komise č. 70/50

ze dne 22. prosince 1969 založená na čl. 33 odst. 7 o zrušení opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu, na která se nevztahují jiné předpisy přijaté na základě Smlouvy o EHS

- směrnice Komise pro přechodné období (do 31.12.1969)
- účel: odstranit zatím existující opatření s rovnocenným účinkem
- proto nutnost jejich vymezení **(omezují dovoz zvýhodňováním domácího zboží)**:
 - **diskriminační (odlišný režim)**
 - **nediskriminační (stejný režim – vadí jen při zneužití)**
 - judikát Rau 261/81 – margarín v Belgii povinně v kostkách (balení výrobku)
 - uvedení země původu zboží – nežádoucí (předsudky) (označování výrobku)
- demonstrativní výčet opatření
- převzato a někdy překonáno judikaturou – někdy přísnější (Dassonville)
- ale dodnes se na ni Soudní dvůr odvolává

Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 2**

- Neadekvátní šíře „dassonvillské“ definice
- **Cassis de Dijon (120/78)**: další odůvodněná omezení:
 - kategorické požadavky (vitální zájmy) státu uznávané komunitárním (unijním) právem
 - proporcionalita a nezbytnost jejich uplatnění
 - nesmí být diskriminační

Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 3**

- další narušení „dassonvillské“ definice
- důsledek absurdit zákazu nedělního prodeje v GB (rozsudek Torfaen 145/88). Jednalo se o zákaz nedělního prodeje některého zboží v Anglii a Walesu, který se vztahoval na zboží bez ohledu na jeho původ. Soud uvedl, že pokud tato pravidla nečiní prodej dováženého zboží nikterak obtížnějším oproti prodeji domácí produkce a jsou aplikována proporcionálně, pak nejsou v rozporu s článkem 34 (příliš flexibilní). Zhodnocení proporcionality těchto opatření ponechána na národních soudech. Nicméně anglické soudy rozhodovaly nejednotně a Soudní dvůr tak definitivně rozhodl, že tento způsob prodeje je v souladu s evropským právem. Soud následně hledal nějaké obecnější doktrinální řešení pro sporné způsoby prodeje zboží.
- **Keck a Mithouard (C-267,268/91):**
- nediskriminační marketingové metody přípustné
- faktická opatření členského státu, nečinnost (**jahody**)

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem: **dovolené výjimky (čl. 36)**

- ochrana veřejné mravnosti
- ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti
- ochrana života a zdraví
- ochrana kulturního bohatství
- ochrana práv k duševnímu vlastnictví
- **obecná podmínka: není svévolná diskriminace ani skryté omezování obchodu**

Metodika určování přípustnosti opatření:

- výjimka podle čl. 36:
 - **ANO** – opatření přípustné
 - **NE** – pokračování k judikatuře ESD
- výjimka obsažená v judikatuře k čl. 34:
 - **ANO** – opatření přípustné
 - **NE** – opatření definitivně nepřípustné

Podmínky pro pohyb zboží

Jak se řeší různé (konfliktní) požadavky na zboží (vč. dováženého)

- Různé požadavky na zboží uváděné na trh se řeší:
 - harmonizací (sjednocením) podmínek (norem)
 - vzájemným uznáváním podmínek

Sbližování (harmonizace) práva

- Právní režim EU tvoří:
 - vlastní **předpisy EU** – primární právo, nařízení platné ve všech členských státech
 - právní předpisy **členských států** přizpůsobené (modifikované) podle směrnic = **výsledek sbližování práva**
 - předěl: 1986 – JEA (kvalifikovaná většina)

Postupy při harmonizaci

- Čl. 113: Rada zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijme ustanovení k harmonizaci právních předpisů týkajících se daní z obratu, spotřebních daní a jiných **nepřímých daní** v rozsahu, ...
- ** Čl. 114: Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem ... přijímají opatření ke sblížování ustanovení právních a správních předpisů členských států, **jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu (přímo vytvářejí)**.
- *Nevztahuje se na ustanovení o daních, ustanovení týkající se volného pohybu osob, ani na ustanovení týkající se práv a zájmů zaměstnanců.*
- **4. VÝJIMKY (POJISTKY PRO DŮSLEDKY UPLATNĚNÍ KVALIFIKOVANÉ VĚTŠINY):**
Pokládá-li členský stát po přijetí harmonizačních opatření za nezbytné ponechat si vlastní vnitrostátní předpisy ze závažných důvodů uvedených v článku 36 nebo týkající se ochrany životního nebo pracovního prostředí, oznámí je Komisi spolu s důvody pro jejich ponechání.
- 5. Pokládá-li členský stát po přijetí harmonizačních opatření za nezbytné zavést vnitrostátní předpisy, opírající se o nové vědecké poznatky k ochraně životního prostředí nebo pracovního prostředí, z důvodu zvláštního problému, který se objeví dodatečně oznámí zamýšlené předpisy Komisi spolu s důvody pro jejich zavedení.
- 6. Komise ... dotyčné vnitrostátní právní předpisy schválí nebo zamítne poté, co prověří, zda neslouží jako prostředek svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy a nenarušují fungování vnitřního trhu.
- ** Čl. 115: Aniž je dotčen článek 114, Rada zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijímá směrnice o sblížování právních a správních předpisů členských států, **které mají přímý vliv na vytváření nebo fungování vnitřního trhu (pouze ovlivňují)**

Technické a podobné normy

- Nový přístup (rychlý): směrnice pro velké skupiny výrobků (např. plynové spotřebiče, lékařské nástroje) – pouze omezený počet požadavků
- Technické normy k těmto směrnícím vytvářejí nevládní organizace
- Certifikace (shoda výrobku se směrnicemi) – provádějí jednotlivé státy, vzájemné uznávání
- CE

Princip vzájemného uznávání

- Cassis de Dijon: Šlo tehdy o spor, zdali může Německo (nebo jakákoli jiná země) bránit v dovozu francouzského likéru Cassis de Dijon (nebo jakéhokoli jiného výrobku) **jen proto, že neodpovídal německým nebo jiným předpisům** pro tento druh nápojů nebo jiného výrobku. Nemůže, ale zde byl závěr zvrácen uplatněním kategorických požadavků.
- Od té doby platí ve vzájemném obchodě zásada, že výrobek legálně vyrobený a uvedený na trh v jednom členském státě musí mít **volný přístup i na trhy všech ostatních členských zemí EU, bez ohledu na to, zda odpovídá předpisům těchto členských států. Soud vycházel z toho, že všechny členské státy ochraňují na srovnatelné úrovni zdraví, bezpečnost a životní prostředí svých občanů a že mezi nimi neexistují zásadní rozdíly.**
- **Vzájemné uznávání výrobků** se stalo vůdčí zásadou pro uvolnění vzájemného obchodu členských zemí. Podle odhadu kolem poloviny tohoto obchodu probíhá dnes podle těchto zásad.

Princip vzájemného uznávání (nařízení 2019/515)

- **alternativa k harmonizaci (unifikaci) norem**, tedy požadavků na výroby
- zboží má splňovat určité **technické požadavky**, např. na název, tvar, velikost, hmotnost, složení, označování nebo balení
- u zboží či aspektů zboží, na které se harmonizační pravidla **nevztahují** vyčerpávajícím způsobem, uplatňuje se zásada vzájemného uznávání, **jak ji vymezil Soudní dvůr Evropské unie** (např. mléko UHT – 124/81, Deserbais / Eidam – 286/86)
- **Členské státy nesmějí zakázat na svém území prodej zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě**
- **VÝJIMKY**: z důvodů stanovených v článku 36 SFEU nebo na základě jiných **naléhavých důvodů obecného zájmu (kategorických požadavků)** uznaných judikaturou Soudního dvora (zejm. ochrana spotřebitele, ochrana životního prostředí, veřejného zdraví a ochrana lidských práv) (*neuzn.: 261/81 Rau, 174/82 Muesli*)

Doplňková judikatura

- **174/82 Muesli:** *Komunitární právo nezakazuje národní úpravu zakazující uvádění na trh dovážených potravin s přídatkem vitamínů, legálně uváděných na trh v jiném členském státě, pokud bude uvedení na trh povoleno, odpovídá-li přidání vitamínů reálné potřebě z hlediska technologického nebo potravinářského.*
- **124/81 Mléko UHT:** Uvádění dováženého UHT mléka na britský trh nesmí být vázáno na zvláštní povolení.
- **VÝVOZ: C-305/17 FENS:** Slovensko – vyvážená elektrická energie vyrobená na Slovensku – poplatek za používání přenosové sítě. SDEU: Nelze – je to poplatek, který se týká jen vyvážené elektřiny, která je také zbožím
- **C-24/00 Red Bull (KO x FR):** Zákaz uvádění na trh ve FR – rizika pro těhotné ženy, znemožnění antidopingové kontroly, lživé údaje o energetické hodnotě výrobku. SDEU: zakázat lze jen v případě, že rizika jsou reálná a že žádající stát je prokáže. FR prokázala posudkem vědeckého ústavu.